

Concept-wetsvoorstel draagmoederschap

Commentaar op de internet-consultatieversie

mei 2020

In dit commentaar zijn vragen geformuleerd over de opzet van het concept-wetsvoorstel, welke vragen bij de parlementaire behandeling en, indien het wetsvoorstel kracht van wet krijgt, in de praktijk kunnen opkomen. Een oordeel over de wenselijkheid van dit wetsvoorstel wordt niet gegeven. Ook wordt zo min mogelijk ingegaan op kwesties van redactie van de wettekst en de toelichting. Op sommige plaatsen, waar de vragen rechtstreeks uit de redactie voortvloeien, was dat echter onvermijdelijk.

Algemeen – ethische aspecten

1. Gekozen is voor een systeem waarbij, nog vóór de zwangerschap van de draagmoeder, wordt vastgelegd dat vanaf het moment van de geboorte van het kind, geen enkele juridische band tussen haar en het kind zal bestaan. Impliceert dit dat zij het kind reeds op de dag van de bevalling ook feitelijk moet overdragen aan de wensouders? In sommige rechtsstelsels, bijv. dat van Zuid-Afrika, is gekozen voor een regeling waarbij de overgang van het ouderschap plaatsvindt kort na de geboorte van het kind, zodra de rechter heeft vastgesteld dat alle partijen, met name ook de draagmoeder, met de overgang van het ouderschap (nog steeds) instemmen. Het EVRM verzet zich niet tegen een dergelijk systeem. Kan worden toegelicht waarom de voorgestelde opzet, bezien vanuit het oogpunt van de belangen van het kind en die van de draagmoeder, wordt geprefereerd?

2. Vervolg vraag. Kan worden toegelicht waarom ook niet is gekozen voor een systeem van aanvaarding van het ouderschap waarbij het bestaan van instemming van alle partijen weliswaar vóór de geboorte, maar pas nadat de draagmoeder conform de gemaakte afspraak zwanger is geworden? (zie rapport Herijking ouderschap).

Het traject van gerechtelijke toekenning van ouderschap in Nederland

3. Wat is de logica van de verdeling van vereisten voor toekenning van het ouderschap over de artikelen 1:214, 1:215 en 1:216 BW?

4. Aan welke in de artikelen 214-216 genoemde vereisten toetst de Nederlandse rechter zijn internationale bevoegdheid? Die toetsing gaat vooraf aan de inhoudelijke toetsing van het verzoek. Deze vraag houdt verband met het voorstel om voor het Nederlandse draagmoedertraject nieuwe stijl *geen* specifieke internationale bevoegdheidsbepaling in Rv op te nemen na het algemene artikel 3 Rv, welk laatste artikel voor dit doel duidelijk te ruim is. Dat de Nederlandse rechter internationaal bevoegd was, is van wezenlijk belang voor de vatbaarheid voor erkenning van een Nederlandse draagmoederconstructie in het buitenland. De vraag naar de bevoegdheid van de buitenlandse rechter of administratieve autoriteit is, omgekeerd, ook van wezenlijk belang voor de vatbaarheid voor erkenning van een buitenlandse beslissing in Nederland.

5. Aan welke vereisten moet worden voldaan door middel van overlegging van *bewijsstukken* aan de rechtbank?

6. Waarom voorziet artikel 1: 214 BW slechts in een marginale toetsing van het belang van het kind? Vgl. de bepalingen inzake adoptie naar Nederlands recht.

7. Voor een huwelijk tussen de wensouders mag, naar kan worden verondersteld, geen beletsel op grond van te nauwe verwantschap bestaan. Mag voor een huwelijk tussen een wensouder en een derde ook geen beletsel op grond van verwantschap bestaan, hetgeen er nu staat? Mag een geregistreerd partnerschap tussen wensouders wel worden aangegaan, ondanks een te nauwe verwantschap?

8. Mogen de draagmoeder en een wensouder nauw met elkaar verwant zijn, en zo ja, in hoeverre? Mag zodanige nauwe verwantschap bestaan als de draagmoeder zelf de eicel levert? (Voorbeeld: broer (wensvader) en zus (draagmoeder) leveren het genetisch materiaal).

9. Mag een gehuwde wensouder, of een wensouder die een geregistreerd partnerschap is aangegaan, in zijn of haar eentje via draagmoederschap ouder worden? Zo ja, is dan de instemming van de eventuele echtgenoot/echtgenote of geregistreerde partner van die wensouder niet vereist, maar wel, zie artikel 1:215 lid 4, de instemming van een eventuele levensgezel van een ongehuwde wensouder? Wie krijgt of krijgen in bedoeld geval verplichte voorlichting/counseling?

10. Is een verklaring omtrent het gedrag (verklaring dat er geen strafblad is) hetzelfde als een rapportage over de geschiktheid van een wensouder om via draagmoederschap ouder van een kind te worden? Vgl. Wet opnemingskinderen buitenlandse kinderen ter adoptie.

11. Kan worden toegelicht waarom is afgeweken van het voorstel van het rapport Herijking ouderschap, om een onderzoek naar de geschiktheid van wensouders verplicht te stellen in de gevallen waarin de counseling er aanleiding toe geeft?

12. Is geen voorlichting/counseling vereist van wensouders met gewone verblijfplaats in Nederland in geval van een voorgenomen *in het buitenland* te doorlopen draagmoederschapstraject (interlandelijk draagmoederschap), en ook geen onderzoek naar hun geschiktheid? Meer algemeen: wordt geen enkel vereiste gesteld aan wensouders die in Nederland gewone verblijfplaats hebben en voornemens zijn een draagmoedertraject in het buitenland te doorlopen, waarbij het kind in het buitenland zal worden geboren en afgestaan, en vervolgens naar Nederland zal komen? (vgl. Wet opnemingskinderen buitenlandse kinderen ter adoptie, die Nederlands familierecht bevat; vgl. ook de vereisten voor erkenning van interlandelijke adopties door in Nederland woonachtige adoptanten die niet onder het verdrag van 1993 tot stand zijn gekomen (artikel 10:109 BW). De vraag is ook relevant in het geval dat in het buitenland familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming zullen worden gevestigd, bijv. door een erkenning van het vaderschap.

13. Twee vragen. Hoe kan een Shell-ingenieur of een diplomaat bij voorbaat laten weten in welk land of welke landen erkenning van de Nederlandse draagmoederconstructie in de toekomst nodig zal zijn? Een dergelijke werknemer heeft zich bij rekrutering bereid verklaard om op afroep naar elk land ter wereld te worden uitgezonden. En als al bekend is naar welk land het gezin kort na de geboorte zal verhuizen, hoe kan dan bij voorbaat worden gegarandeerd dat de Nederlandse draagmoederconstructie in het betrokken land zal worden erkend, ingeval voor de erkenning in het buitenland een gerechtelijke of administratieve procedure moet worden gevolgd (zoals óók wordt voorgesteld in omgekeerd geval van erkenning van een buitenlandse draagmoederconstructie in Nederland)? Hoe kunnen wensouders bovendien bij voorbaat verklaren dat de erkenning van de Nederlandse constructie zal gelden *vanaf de geboorte* van het kind. Het is denkbaar dat er in het buitenland

een andere weg, bijvoorbeeld de weg van adoptie, zal worden bewandeld om daar als ouder te worden beschouwd. Een adoptie werkt per definitie niet terug tot de geboorte.

14. De in te voeren Nederlandse draagmoederconstructie is een nieuwe rechtsfiguur. Moet niet worden geregeld dat het kind dat conform deze nieuwe regeling door draagmoederschap ter wereld is gebracht, de Nederlandse nationaliteit aan een of beide Nederlandse wensouders ontleent?

15. Hoe kunnen wensouders van vreemde nationaliteit die in Nederland een draagmoederschap tot stand willen brengen, bij voorbaat aantonen dat het conform de Nederlandse regeling in Nederland ter wereld gebrachte kind vanaf zijn geboorte de vreemde nationaliteit van een van hen zal bezitten, wanneer de betrokken vreemde nationaliteitswet het geval niet regelt en/of (zie vraag 13) het nog onzeker is of en hoe de Nederlandse constructie in het buitenland zal worden erkend?

16. Is het niet nodig dat ook de eventuele echtgenoot, geregistreerde partner of levensgezel van de *draagmoeder* ook instemt met het door de draagmoeder te doorlopen traject (Vgl. rapport Herijking ouderschap)?

17. Geldt geen enkele maximum leeftijdslimiet voor wensouders? Is dat ook zo in het geval van wensouders, woonachtig in Nederland die een draagmoedertraject in het buitenland willen volgen (interlandelijk draagmoederschap vanuit Nederland) (Vgl. Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie)? Dus eventueel een 70-jarige wensouder, tenzij de rechter toekenning niet in het belang van het kind acht? Hoe zit het met de leeftijd van de draagmoeder, gezien de medische risico's die zij en het kind lopen als ze niet meer zo jong is?

18. Mag de draagmoeder op het tijdstip van behandeling van het verzoek wèl nog zwanger zijn van een derde, zodat de wensouders in de wachtrij komen te staan? Is er geen medisch attest vereist waaruit blijkt dat de draagmoeder helemaal niet zwanger is? Wat als de a.b.s. bij de geboorteaangifte vaststelt dat het kind zo snel na de gerechtelijke uitspraak is geboren dat de draagmoeder wel zwanger moet zijn geweest op het tijdstip van behandeling van het verzoek om toekenning van het ouderschap aan de wensouders? Er is een gereede kans dat de partijen dat prima vinden (formulering artikel 1:218 BW).

19. Zelfde bewijsvraag als in vraag 16. voor de onmogelijkheid van een wensouders of beide wensouders om genetisch materiaal te leveren. Medisch attest niet nodig?

20. Informatie over het ontstaan van het kind. Gaat het hier, gezien de formulering, om iets anders dan de *toegang*, als het kind er rijp voor is, tot het in te richten nieuwe register? Overigens: als men spreekt van register afstammingsgegevens of afstammingsregister, is er kans dat het publiek het verwacht met het register van de burgerlijke stand waarin de gegevens omtrent de geboorte en de afstamming worden opgenomen. Of is het de bedoeling een dubbele te creëren? Wat is "op termijn" en hoe toetst de rechter dat begrip?

21. Uit de draagmoederschapsovereenkomst "blijkt niet" dat er buitensporige bedragen zullen worden betaald, terwijl dat in werkelijkheid wel zal gebeuren? Is niet vereist dat een bedrag is vastgelegd en dat het door partijen, voor zover reeds betaald, wordt verantwoord?

22. De draagmoederschapsovereenkomst "is niet onzorgvuldig tot stand gekomen". Slechts marginale toetsing?

23. De draagmoeder en ten minste een wensouder hebben hun gewone verblijfplaats in Nederland en zij zullen *naar verwachting* gedurende de zwangerschap hun gewone verblijfplaats in Nederland houden. Waar ligt de grens met toerisme richting Nederland en hoe stelt de rechter e.e.a. vast? Is toelaatbaar dat de draagmoeder of de wensouders toch al voor de geboorte naar het buitenland (terug)verhuizen, maar dat de draagmoeder nog even overkomt om te bevallen? Er wordt nogal eens geknoeid met de uitschrijving het de BRP bij vertrek naar het buitenland. De BRP is overigens niet beslissend voor de vaststelling van iemands gewone verblijfplaats.

24. Wat is de betekenis van de draagmoederschapsovereenkomst nadat de rechter de toekenning van het ouderschap heeft uitgesproken? Maken de voorwaarden van de overeenkomst dan deel uit van de beschikking? Zo ja, waarom is het niet bepaald? Wat kan een partij na de beschikking doen bij niet-nakoming van een of meer voorwaarden in de overeenkomst? Is de (per hypothese nog bestaande) overeenkomst van rechtswege ontbonden als de toekenning van het ouderschap is herroepen? Zo ja, verdient dat geen regeling? Zelfde vragen als de rechter beslist de toekenning van het ouderschap te weigeren.

25. Is geen draagmoederschapsovereenkomst vereist voor in Nederland woonachtige wensouders die in het buitenland een draagmoedertraject willen volgen (draagmoeder met gewone verblijfplaats in het buitenland)? Dus ook geen begrenzing vooraf van de door wensouders in het buitenland te betalen bedragen? (Vgl. Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie).

26. Hoe verhoudt zich de bepaling dat de overeenkomst een afspraak moet bevatten over de *beschikbaarheid* van juridisch advies, tot het vereiste dat voorlichting en counseling *moet zijn verkregen* over, onder meer, juridische aspecten? Wie draagt de kosten van de voorlichting/counseling?

Het traject na de beschikking

27. Maakt de a.b.s. van de woongemeente van de draagmoeder geen akte op van de hem toegezonden beschikking houdende toekenning van het ouderschap? En wordt de akte van toekenning niet, zoals gebruikelijk bij andere gegevens van de burgerlijke stand, vervolgens in de persoonslijst van betrokkenen in de BRP? Wat doet de a.b.s. er dan mee? In een la stoppen? Hoe kan de a.b.s. van de geboortegemeente, (die wellicht een andere is dan de woongemeente van de draagmoeder ten tijde van de geboorte, welke laatste woongemeente ook een andere kan zijn dan de woongemeente ten tijde van de toezending van de beschikking), enige jaren later nagaan dat er een draagmoederschap is geweest en zo ja, wanneer de toekenning van het ouderschap aan de wensouders heeft plaatsgevonden? De aangifte van de geboorte kan worden gedaan door de wensvader. Als hij verzwijgt dat het kind uit een draagmoeder is geboren en bij de a.b.s. rijzen geen verdenkingen van fraude, blijft het draagmoederschap verborgen (het befaamde “dark number” dat wel eens groter zou kunnen zijn dan men vermoedt). (Titel 4 BW, Wet BRP).

28. Wat gebeurt er indien de rechter een beschikking houdende weigering van de gevraagde toekenning van ouderschap afgeeft? Blijven in dt geval steeds de andere, traditionele manieren voor dezelfde wensouders om in Nederland op legale wijze via draagmoederschap ouder te worden van een kind? Zo ja, welke wegen? Ook als de wensouders ongeschikt zijn bevonden?

29. In vraag 27 kwam het risico van valse geboorteaangifte ter sprake. Is er geen aanleiding om de overlegging van een medisch attest (artikel 1:19 e, negende lid, sub 10 en 11 BW) in alle gevallen bij de geboorte aangifte verplicht te stellen? De verplichting geldt inmiddels in gemeenten waar men elektronisch aangifte kan doen. Elektronische aangiften zijn vooralsnog in lang niet alle gemeenten mogelijk. Fraude is zonder zo'n attest moeilijk vast te stellen.

30. Wat is de geldigheidstermijn van de toekenning van het ouderschap? Drie jaar (artikel 1:218 BW) of twee jaar (toelichting)?

31. Volgens het concept-wetsvoorstel is de bij voorbaat uitgesproken toekenning van het ouderschap effectief vanaf het tijdstip van de geboorte van het kind uit de draagmoeder. Wat doet de a.b.s. als hij aan de hand van de BRP constateert dat de geldigheidstermijn van de gerechtelijke toekenning van het ouderschap reeds is verstreken? Is dan de persoonlijke staat van het kind vergelijkbaar met die van een vondeling en heeft het dus geen ouders? Is dat resultaat fair vanuit de optiek van het kind en die van de draagmoeder? Zijn hier geen mensenrechten in het geding? Wat komt er inde geboorteakte te staan? Vgl. de prenatale erkenning van het vaderschap die, als ze om welke reden ook niet geldig is of ongedaan wordt gemaakt, tot gevolg heeft dat het kind geen juridische vader heeft, maar nog wel een moeder.

32. In het gewijzigde artikel 1:22 BW staat dat de geboorteakte ten aanzien van een ieder bewijst dat uit *de daarin genoemde vrouw* een kind is geboren. Bij draagmoederschap waarbij een wensouder vrouw is, worden er twee vrouwen in de akte genoemd. (het vervolgblad maakt integrerend deel uit van de akte). Uit welke vrouw is het kind geboren en welke vrouw is de moeder?

33. De rechter kan op verzoek van een partij de toekenning van het ouderschap aan de wensouders herroepen. De herroeping kan vóór of na de geboorte van het kind plaatsvinden. Wordt van de beschikking houdende herroeping geen latere vermelding gesteld op de akte van toekenning van het ouderschap, resp. de geboorteakte? En geen corresponderende aanpassing persoonslijst BRP? (Titel 4 Boek 1 BW en wet BRP). Zo neen, dan bevatten de registers onjuiste gegevens over de staat van betrokkenen.

34. Wat zijn de gevolgen van de herroeping van de toekenning van ouderschap? In concept-artikel 1: 220 BW staat dat de toekenning wordt geacht *nimmer gevolg* te hebben gehad. Men zou denken: dan wordt het kind geacht het kind van de draagmoeder te zijn gebleven, met de gevolgen die daaraan vastzitten. De toelichting op artikel 1: 218 BW zegt echter: ook de band met de geboortemoeder wordt doorgebroken. Bij vernietiging van een erkenning of een ontkenning van het vaderschap heeft het kind tenminste nog een moeder en daarmee ook een juridische afstamming. Bij herroeping van een adoptie herleven de oorspronkelijke familierechtelijke betrekkingen. Ook hier weer de vraag: is de persoonlijke staat van het kind als gevolg van de herroeping dus vergelijkbaar met die van een vondeling? Is dit laatste uit een oogpunt van rechten, zowel van de draagmoeder als van het kind, verdedigbaar? Deze vraag rijst al helemaal als het verzoek om herroeping op goede gronden is gedaan door de draagmoeder zelf. Wat is ertegen om de draagmoeder in geval van herroeping van de beslissing houdende toekenning van het ouderschap, juridische ouder te laten zijn, maar haar, *indien* het belang van het kind het vergt, bij dezelfde beslissing het gezag over het kind tijdelijk of definitief te ontnemen, in afwachting van een eventuele adoptie van het kind door andere mensen?

35. Wat is het gevolg van herroeping van de toekenning van het ouderschap van de wensouders voor het Nederlandschap of de eventuele andere nationaliteit die het kind aan een of beide wensouders heeft ontleend? Kind toch staatloos? (Rijkswet Nederlandschap in geval van Nederlandschap wensouder) Als het ouderschap van de draagmoeder bij herroeping van de toekenning van het ouderschap herleeft, heeft het kind meer kans dat het nog een nationaliteit bezit.

36. Wat blijft er na herroeping over van de draagmoederschapsovereenkomst, ingeval die wordt geacht nog te bestaan?

37. Wie zijn de derden, bedoeld in artikel 220 lid 2? Toch niet de “wens-grootouders”?

Boek 10 BW – het IPR

38. Ziet de conflictregel van 10:98a specifiek op het geval waarin de familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming tussen wensouders en kind tot in Nederland tot stand komen als gevolg van de nieuw te regelen gerechtelijke toekenning van het ouderschap? Zo ja, is het dan niet wenselijk dat te bepalen? Klopt het, zoals uit de opzet van het hele wetsvoorstel lijkt te volgen, dat de bestaande conflictregels voor de diverse wijzen van ontstaan van familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming (Titel 5 Boek 10 BW) van toepassing zijn als langs traditionele wegen via draagmoederschap familierechtelijke betrekkingen *uit hoofde van afstamming* ontstaan? Zelfde vraag voor het geval dat bij geboorte in Nederland na draagmoederschap de weg van de adoptie wordt bewandeld om het ouderschap te verkrijgen. Dan is niet Titel 5, maar Titel 6 Boek 10 BW van toepassing.

39. Waarom moet volgens artikel 10: 98a BW de draagmoederschapsovereenkomst in Nederland zijn gesloten? Kan dat niet in het buitenland, bijv. in de woonplaats van een van de wensouders? Het gaat in artikel 98a om een na de toekenning van ouderschap aan de wensouders i.v.m. een in Nederland te doorlopen draagmoedertraject. Blijft onverlet dat op de overeenkomst zelf het Nederlandse recht van toepassing wordt verklaard.

40. Betreft artikel 10:98a BW alleen het geval van twee wensouders en niet dat van één wensouder?

41. Volgens de erkenningsregels van artikel 10:101a lid 1 BW zoals opgesteld, (“In afwijking van artikel 100”) zijn *bestaande* vereisten van artikel 10:100 BW voor erkenning van een buitenslands tot tand gekomen onherroepelijke beslissing inzake familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming *niet* van toepassing als het gaat om afstamming, in het buitenland ontstaan na draagmoederschap. Als toetsing aan bestaande vereisten, zoals de toelichting zegt, wel de bedoeling is, waarom zou dat niet in de bepaling worden geëxpliciteerd? De rechter wordt door het ontworpen lid 1 geheel vrij gelaten in de beoordeling van de bedoelde buitenlandse beslissing. Ook geen openbare-ordetoets. Is dat de bedoeling?

Lid 2 begint met eenzelfde formule als lid 1 (“In afwijking van artikel 101...”) en verklaart bestaande vereisten van artikel 101 voor erkenning van een in het buitenland voorgevallen rechtsfeit of verrichte rechtshandeling betreffende familierechtelijke betrekkingen *uit hoofde van afstamming, buiten toepassing* in geval van erkenning van een buitenlandse draagmoederconstructie. Zelfde vraag als voor lid 1.

Lid 3 voorziet in afwijking van de in de leden 1 en 2 opgenomen afwijking van bestaande artikelen ingeval wordt gevraagd *om erkenning van rechtswege* en niet door een verklaring voor recht. Een afwijking van een afwijking dus. Het resultaat van de rekensom is dat de instantie (d.w.z. primair de ambtenaar BRP van Tjietjerksteradeel of een andere gemeente, dan wel de Nederlandse consul of de IND-ambtenaar [inschrijving in de registers van de b.s. te Den Haag is facultatief] *niet* is gebonden aan bestaande erkenningsvereisten van de artikelen 100 of 101. Getoetst wordt alleen aan de erkenningsvereisten van de lijst van lid 3. Geen openbare orde-toets. Als de overheidsinstantie weigert de buitenlandse akte te erkennen of in te schrijven en de rechter wordt naar aanleiding van de weigering ingeschakeld, is ook hij uitsluitend gebonden aan de vereisten van de lijst van lid 3, terwijl hij aan die lijst geen boodschap heeft wanneer hem op grond van lid 1 of lid 2 rechtstreeks om een verklaring voor recht wordt gevraagd.

Vraag: zou wellicht handiger zijn om artikel 100, en vervolgens artikel 101 elk uit te breiden met een of meer leden waarin, voor het geval van buitenlandse draagmoederschapsconstructies, nadere vereisten voor erkenning van beslissingen resp. rechtsfeiten of rechtshandelingen inzake familierechtelijke betrekkingen *uit hoofde van afstamming* worden opgenomen, en vervolgens in een apart artikel met zoveel woorden te bepalen in welke gevalstypen erkenning van rechtswege mogelijk is, en in welke gevallen een verklaring voor recht vereist is? Overigens is de procedure van artikel 1:26 BW een specifieke procedure. Waarom deze procedure niet met zoveel woorden noemen (zie artikel 10:109 BW)?

Nog eenvoudiger is het om voorshands in alle gevallen van buitenlands draagmoederschap een verklaring voor recht verplicht te stellen. De vraag kan nl. rijzen of de vele verschillende ambtelijke instanties die mogelijk voor de erkenningsvraag worden gesteld, voldoende geëquipeerd zijn voor de beantwoording ervan.

42. Wordt de erkenning van familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming door de overheid geweigerd als aan één vereiste van artikel 10:101a lid 3 niet is voldaan? Wat doet de rechter dan ingeval een belanghebbende opkomt tegen de weigering?

43. Hoe toetst de ambtenaar BRP te Tjietjerksteradeel, de IND of de a.b.s. van de gemeente Den Haag de “achterhaalbaarheid” van gegevens over de afstamming (in feite: over de ontstaansgeschiedenis) en de “redelijke termijn” waarbinnen die gegevens voorhanden moeten zijn? Wat is het verschil met het criterium “op termijn” dat voor de interne Nederlandse regeling wordt voorgesteld?

44. Is, als erkenning van na draagmoederschap in het buitenland ontstane familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming (of door interlandelijke adoptie) aan de orde is, geen enkele verantwoording vereist van de i.v.m. het in verband met draagmoederschap in het buitenland gemaakte kosten? Vgl. Wet opnemning buitenlandse kinderen ter adoptie.

45. Voorgesteld wordt om in artikel 101a, lid 2 te spreken van “familierechtelijke betrekkingen” en niet van “familierechtelijke betrekkingen *uit hoofde van afstamming*”. Men leest daar gemakkelijk overheen. De in de toelichting gegeven reden is, dat het hier ook kan gaan om familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van adoptie. Vraag: is deze oplossing wel te verdedigen, nu Titel 5 *uitsluitend* het IPR inzake familierechtelijke betrekkingen *uit hoofde van afstamming* betreft en nu, evenals in het interne Nederlandse recht, de IPR-regels voor

adoptie om goede redenen in een afzonderlijke titel van Boek 10 (Titel 6) worden behandeld? Ook al zouden voor de erkenning van buitenlandse adopties na draagmoederschap regels moeten gelden, identiek aan de toekomstige regels voor de erkenning van familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming na draagmoederschap (hetgeen nog valt te bezien), blijft de vraag of het wenselijk is de erkenning van bepaalde adopties in Titel 5 in plaats van in Titel 6 te regelen, met alle risico's van misverstanden.

46. In Titel 6 zijn *interlandelijke* niet-verdragsadopties door *adoptanten die in Nederland gewone verblijfplaats hebben*, aan een eigen, strenger erkenningsregime onderworpen dan buitenlandse adopties waarbij de adoptanten en de geadopteerde in hetzelfde vreemde land of in verschillende vreemde landen gewone verblijfplaats hebben. Hoe zit het met de erkenning van interlandelijke adopties door in Nederland woonachtige wensouders, die na draagmoederschap in het buitenland zijn uitgesproken? Zie in dat verband de vraag over eventuele vereisten, *vooraf* te stellen aan wensouders met gewone verblijfplaats in Nederland die elders een draagmoedertraject gaan volgen. Is een op deze categorie toegesneden erkenningsregime niet wenselijk, zeker als men vooraf geen vereisten aan wensouders stelt?

47. Artikel 10:101a lid 4 voorziet in erkenning van rechtswege van het gezag van de wensouders indien in het buitenland ontstane familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming tussen hen en het kind worden erkend. Een dergelijke erkenningsregeling is welbewust, *niet* in Titel 5 Boek 10 BW opgenomen voor het geval van op grond van Titel 5 te erkennen afstammingsbetrekkingen. De reden: de erkenning van in het buitenland ontstane gezagsverhoudingen is, anders dan de erkenning van afstammingsrelaties, onderworpen aan eigen internationale normen die in een groot aantal landen aanvaard zijn. Nederland is in betrekkingen met landen waarmee het door verdragen of verordeningen is verbonden, gehouden de daarin neergelegde normen toe te passen. Voor zover het betreft gezagsverhoudingen ontstaan in *niet* bij het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996 aangesloten landen, zijn de erkenningscriteria in de praktijk ingekleurd door die van dat verdrag. De internationale regels voor erkenning van gezag verschillen van de regels voor erkenning van afstammingsbetrekkingen. Zo geldt voor van rechtswege in het buitenland ontstane gezagsverhoudingen het speciale conflictenrechtelijke regime van de artikelen 16 e.v. Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996. Universele gelding, dus gelding ongeacht of het recht dat door die regels wordt aangewezen, het recht is van een verdragspartij. Vraag: is het wel verdedigbaar een Nederlandse regeling in te voeren die de niet strookt met reeds toepasselijke algemeen geaccepteerde internationale normen, een regeling bovendien die onder omstandigheden leidt tot resultaten, strijdig met genoemde normen? Wij willen toch ook dat in Nederland ontstane gezagsverhoudingen in het buitenland worden gerespecteerd? Anders dan bij het instituut adoptie per definitie het geval is, betekent het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming nu eenmaal niet noodzakelijkerwijs dat er ook gezag ontstaat of overgaat naar de persoon of personen die in familierechtelijke betrekkingen tot het kind komen te staan. De Nederlandse rechter kan, mits hij op grond van de Verordening Brussel II bis dan wel het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996 bevoegd is om zich over het gezag uit te spreken, een in het buitenland ontstane en in Nederland voortbestaande gezagsverhouding wijzigen als hij dat noodzakelijk vindt. Zo'n wijziging wordt, dank zij genoemde verordening en genoemd verdrag, elders aanvaard.